

Yunanistan – Arnavutluk İlişkilerinde Mevcut Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme

Dr. Cem TURAN¹

¹Dr., cemturan777@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-4516-5637

Özet: Balkanlar bölgesel anlaşmazlıklarının dünyada en çok tartışmalara konu olduğu yerlerden birisidir. Bölgede yaşayan ulusların tarihsel aidiyet anlayışlarının farklı olması kendi aralarında sorunların çözülmesini engellerken, birbirleri ile olan ilişkilerini de olumsuz etkilemektedir. Yunanistan ve Arnavutluk Balkanlar’da bu örneği yaşayan uluslardan olup, birbirlerinin sınırları içerisinde kalmış azınlıklar, Kuzey Epir, Güney Epir, Arnavutlara göre Çameria sorunu, Yunanistan’ın çıkarmış olduğu savaş durumu kanunu ve ayrıca İyon Denizi’nde karasuları sınırı sorunu dolayısıyla kıta sahanlığı konularında ortak nokta da buluşmakta zorlanmaktadır. Çalışmada Yunanistan- Arnavutluk arasındaki temel meseleler ele alınarak iki ülke ilişkileri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yunanistan, Arnavutluk, Çameria, İyon Denizi, Azınlıklar, Epir, Azınlık.

An Assessment Of The Current Problems In Greece-Albania Relations

Abstract: The Balkans is one of the places where regional disputes are the subject of the most debates in the world. Different understanding of historical belonging of the nations living in the region preventing problems from being resolved among themselves, it negatively affects relationships with each other. Greece and Albania are among the nations living in this example in the Balkans, minorities who remain within each other's borders, Northern Epirus, Southern Epirus, according to Albanians, the question of Chameria, the law on the state of war issued by Greece, as well as the issue of the territorial waters border in the Ionian Sea, and the issue of the continental shelf are difficult to meet in common. In the study, the main issues between Greece and Albania were discussed and the relations between the two countries were evaluated decisively.

Key Words: Greece, Albania, Chameria, Ionian Sea, Minorities, Epirus, Minorities

1. GİRİŞ

On dokuzuncu yüzyıl sonralarına gelindiğinde Osmanlı Devleti artık gerilemekte olan bir güç olarak dünya sahnesinde yerini almıştır. Yaşadığı güç kaybı yüzünden Batı’nın “Avrupa’nın Hasta Adamı” olarak nitelendirildiği Osmanlı’nın, Avrupalı Devletler tarafından on dokuzuncu yüzyıl boyunca toprakları bölünmeye çalışılmış, (Kissenger, 2016: 126) bu bölünmeler sonucunda Osmanlı Devleti içinde birçok ulus bağımsızlığını elde etmiştir. Bölgede bağımsızlığını kazanan ulusların tarihsel iddiaları neticesinde Osmanlı Devleti’nin boşalttığı yerleri ele geçirme hayalleri böylelikle başlamıştır. Balkan topraklarını sahiplenme mücadelesi, günümüzde de çözüme kavuşamayan sorunların ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Yunanistan ve Arnavutluk arasındaki meselelerin temeli de tarihsel gelişmelerin devamıdır. Her iki taraf halkının bir kısmının birbirinin toprakları içerisinde kalmış olması iki ülke arasında yaşanan meselelerin temel hatlarını oluşturmaktadır.

Özellikle Soğuk Savaş Dönemi sonrası Yugoslavya’nın parçalanma süreci, ülke sınırları içerisinde etnik grupların uluslararası platformlarda sorunlarını dile getirmeye başlamasıyla Balkanlar’daki mücadelenin azınlık boyutunu yansıması adına önemlidir. Bölgeden bölgeye farklılık gösteren etnik kimliklerin sorunlarını dile getirme biçimleri de farklılık göstermiştir. Balkanlar bu farklılığın en çatışmacı örneklerinden birisini

oluşturmaktadır. Aynı zamanda Yugoslavya içerisinde var olan etnik kimliklerin birbirleri ile sorunlarını çatışmacı yollarla çözmek istemesi Balkanlar’ın hassas ve karmaşık yapısını ortaya koymaktadır. Burada altı çizilmesi gereken önemli noktalardan bir tanesi de azınlığın bağlı olduğu devletin içerisinde devletin kendi siyasi argümanlarına araç ya da bir tehdit olarak algılandığı durumudur. Bu durum düşman devletin çıkarlarına göre başka devletler tarafından kullanılmasının yanında devletin kendisinin azınlıkları politik bir argüman olarak görmesi gerçeğini beraberinde getirmektedir.

Yunanistan ve Arnavutluk arasında yaşanan gelişmelere geçmeden önce Balkanlar’da birbiri ile komşu iki ülkenin tarihsel profilini analiz etmekte fayda vardır. Osmanlı İmparatorluğu himayesinde uzun yıllar yaşayan bu iki ulusun bağımsızlık mücadeleleri kadar, bölgedeki çekişmeleri de dikkat çekmektedir. Ana tahlilde iki ülkenin çekişme sahası milliyetçilik çizgisinde “sahiplenme ve aidiyet” noktasında bir araya gelmektedir. Bu durum zaten Balkanlar’ın karmaşık yapısında bulunan anlaşmazlıkların ana temasıdır.

Arnavut milliyetçiliği 1903 yılında gerçekleştirilen Makedonya ayaklanması ile daha da hız kazanmıştır. Önceden bağımsızlığını kazanan Yunanlılar ve Sırp tarafında defalarca saldırılara uğrayan Arnavutlar, zamanın büyük devletlerin baskısı sonucunda bulunduğu toprakların paylaşılacağı endişesi ile

kendi aralarında birlik olmaya başlamıştır. Balkan Savaşları başlamadan önce Yunanistan, Sırbistan ve bölgedeki diğer uluslar Arnavutların bölgede etkinleşmesinden endişe ederek kendi aralarında anlaşmıştır. Bu zaman diliminde ortaya çıkan “Büyük Arnavutluk” kavramının gerçekten Arnavutlar tarafından öne sürülmediği konusunda tartışmalar sürmektedir. Bu fikrin diğer Balkan devletleri tarafından büyük devletlerin dikkatini çekmek için ortaya atıldığı konusunda da görüşler vardır. Bir diğer görüş ise Büyük Arnavutluk fikrinin 93 Harbi sonrasında Arnavut milliyetçileri tarafından ortaya atıldığıdır. Ancak Arnavutluk’un bağımsızlığını kazanmasında büyük devletlerinin kararının olduğu da bir gerçektir (Kola, 1998: 13). Arnavut milliyetçiliğinin bu kadar dikkat çekmesinde ve diğer Balkan devletlerini tedirgin etmesinde en önemli unsurlardan birisi şüphesiz Arnavutların Balkanlarda neredeyse her bölgede demografik olarak varlığıdır.

1939 yılında İtalya’nın Arnavutluk varlığını içine almaya çalışması ve ülkeyi ilhak etmesi İkinci Dünya Savaşı’nın sonuna kadar devam etmiştir. Savaş sonrası batı ile gergin günler geçiren Arnavutluk, Yugoslavya ile yakınlaşmaktan başka çare bulamamıştır. İçinde bulunduğu ekonomik bunalımı Belgrad ile aşmak isteyen Arnavutluk’ta, İtalya ile yaşanan benzer sorunların gündeme gelmesi, ekonomisinin Yugoslavya’nın bir sömürüsü olacağı endişesi huzursuzluklar ve fikir ayrılıklarını da beraberinde getirmiştir. 1948 yılında Yugoslavya’nın Doğu Blokunun Kominform’dan çıkmasıyla beraber Sovyetlerle birlikte hareket etmeye daha çok başlayan Arnavutluk artık bu tarihten sonra Sovyetler yanlısı bir ülke olmuştur. Arnavutluk bu gelişmelerle uğraşırken Yunanistan’da Balkan Savaşları’ndan beri süre gelen Güney Epir olarak isimlendirdiği bölgedeki hak iddialarını yenileyecek bu durum ABD senatosunda Yunanistan lehine desteklenecektir.

1830 yılında bağımsızlığını elde eden Yunanistan’ın Büyük Yunanistan’ı gerçekleştirme hayali, eski Bizans’ın topraklarına ulaşma arzusu “Megali İdea” olarak isimlendirilmiştir. Aslına bakılırsa Balkanlar’da birçok ulusun Arnavutluk ve Yunanistan’inkine benzer bölgede eski tarihsel gücüne kavuşma arzusunun bir sonucu bugün ki çekişmenin bir diğer argümanını oluşturmaktadır. Balkan Savaşları’na kadar topraklarını bağımsızlığını kazandığı andaki sınırlarından daha fazla genişleten Yunanistan, Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında topraksal hak iddialarından vazgeçmemiştir. Bu kapsamda Arnavutların Çameria, Yunanlıların da Güney Epir olarak isimlendirdiği bölgede tarihsel anlaşmazlık sürekli olarak iki ülke gündeminde olmuştur. Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Yunanistan, Balkanlar’da istikrarı için özellikle

Türkiye ile milliyetçi gelişmelere karşı ortak kararlık duruşu sergilemiştir. İkinci Dünya Savaşı’nda Alman işgalinde zor günler geçiren ülke ardından da iç savaş ile komünizm tehlikesi karşı karşıya kalmıştır. Değişen dengelerde tercihini batı kanadından yana kullanan Yunanistan çok geçmeden NATO üyesi bir ülke olarak Soğuk Savaş Dönemi’ne girmiştir.

Soğuk Savaş Dönemine gelindiğinde Yunanistan ve Arnavutluk iki farklı kanadın aktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Arnavutluk bu dönemde daha çok Sovyetler güdümlüdür. 1960 yılında Moskova’da sosyalist devletler buluşmasında Çin’in Sovyetler Birliği’ni eleştirmesi ve Arnavutluk’un da Çin’e destek vermesi, SSCB ile ilişkilerin tamamen kopmasını sağlamış, Arnavutluk siyasi ve ekonomik yalnızlığını Çin ile gidermeye çalışmıştır. Artık bu süreçten sonra Arnavutluk Balkanlar’daki sorunların içerisinde kendi içinde kapalı ve ekonomik sıkıntılarla boğuşan bir ülke statüsündedir. Yunanistan ise bu dönemde iç savaş sonrasında dış politikasını “kuzeyden gelen tehlike” argümanı ile şekillendirmiştir. Soğuk Savaş Dönemi’nde Yunanistan ile Arnavutluk’un diplomatik ilişki kurması 1970’li yıllarda gerçekleşmiştir. Bu dönemde iki ülke arasında ticari ilişkilerin sürdürülmesi kararı alınmıştır (The New York Times, 1970). Bu dönemde Yunanistan Başbakanı Karamanlis’in diğer Balkan ülkeleri ile ilişkiler kurduğu bilinmektedir. Kapalı bir ülke konumunda bulunan Arnavutluk ise bozuk ekonomisini sosyalist Çin ile ilişkiler kurarak aşmaya çalışsa da bunda başarılı olamamıştır. 1980’li yıllarda Yunan dış politikasının Balkan devletleri ile ilişkileri geliştirilme arzusu içerisinde Arnavutluk yer almamıştır. Yunanistan’ın böyle bir dış politika anlayışının altında hangi gerekçeler yatmaktadır?

1990’lı yıllar dünyada dengelerin yerinden oynadığı ve yeniden şekillendiği bir zaman dilimidir. Bu durum özellikle Balkanlar’da daha yoğun olarak gerçekleşmiştir. Bölge ülkeleri arasındaki çekişme 90’lı yıllarda hat safhaya ulaşmış, etnik çatışmalar Yugoslavya’nın dağılmaya başlamasıyla artmıştır. ABD, Balkanlar’ı dizayn ederken bölge ülkelerinin birbiri ile ilgili sorunlarının gün yüzüne çıkması zaten gerilmiş olan coğrafyada Yunanistan ile Arnavutluk arasındaki ilişkileri de etkilemiştir. Arnavutluk bu dönemde Yugoslavya ile Kosova, Makedonya ile Arnavut azınlığı, Yunanistan ile Çarmerya, Yunanistan’a göre Güney Epir sorunları ile karşı karşıya kalmıştır. Yunanistan ise Türkiye ile gergin dönemlerinin en yoğununu yaşarken, Makedonya ile isim sorunu, Arnavutluk ile de azınlıklarla ilgili problemlerle karşı karşıyadır. 1990’lı yılların başında Türkiye’nin Makedonya, Arnavutluk, Bosna ile kurduğu ilişkiler Yunanistan’ı tedirgin etmiştir. Yunanistan Türkiye ile ilgili stratejisini “doğudan

gelen tehlike” olarak tanımlarken, Balkanlar’da yaşanan gelişmelerle bölgede yalnızlaşacağı endişesi taşımış mıdır? 1990’lı yılların başında oluşmaya başlayan Yeni Dünya Düzeni Yunanistan’ın Arnavutluk ile ilişkilerini belirlemede ne kadar etkili olmuştur?

Yunanistan ile Arnavutluk arasında yaşanan gelişmelere genel olarak bakıldığında azınlıklar ile ilgili sorunların başta geldiği görülmektedir. Azınlık kavramının varlığı devletler hukukunda uluslararası sahaya Vestfalya Antlaşması ile girmiş, Milletler Cemiyeti’nin Birinci Dünya Savaşı sonrası azınlıklarla ilgili aldığı kararlarla devam etmiş, İkinci Dünya Savaşı sonrası gelişmelerde de azınlık haklarına yönelik uluslararası alanda kararlar alınmıştır. Latince küçük manasına gelen “minor” kelimesinin kökenine sahip azınlık terimi “çoğunluk karşısında öteki” kavramına eşit tutulmaktadır. Azınlıklar, buldukları yerde kültürel, etnik ve ırksal yönden farklı olan gruplara verilen genel ismi de ifade etmektedirler. Geçmişten bugüne sürekli olarak değişim gösteren azınlık kavramı Birleşmiş Milletler metinlerinde tanımlanmaya çalışılmıştır. Buna göre azınlığın ilk olarak toplumda kültürel ve etnik olarak çoğunluktan farklı bir grup olması şarttır. Bu grubun bulunduğu devlete sadakatle bağlı olması, devletin bütününden kopmaması ve ayrılıkçı eylemlerde bulunmaması gerekir. Azınlık grup kendi benliğini ve varlığını koruma amacı gütmelidir. Çoğunluk ise azınlığa karşı bir baskı uygulamamalıdır. Ancak Azınlıklar genelde toplumdaki haklardan eşit olarak yararlanamamakta siyasi ve ekonomik olarak çoğunluk gruptan daha zayıf bulunmaktadır (Ürer, 2003: 12-13).

Yunan “Megali İdea” düşüncesinden bağımsızlığını kazandığı andan vazgeçmeyen Yunanistan, komşu devletlerle olan ilişkilerinde iç ve dış tüm aktörleri kullanarak bugüne kadar karşısına çıkan her fırsatı değerlendirmeyi tercih etmiştir. Arnavutluk’ta bulunan Yunan azınlık kartını kullanarak Güney Arnavutluk’u Helenleştirme amacı bugün dahi Arnavutluk ve Yunanistan arasında tartışılan konulardan bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Arnavutluk ise Yunanistan topraklarında dağınık olarak yaşayan Ortodoks Arnavutların, Çameria bölgesinde soykırıma uğrayan Müslüman Arnavutların ve ekonomik kriz nedeniyle 90’lı yıllarda Yunanistan’a göç etmiş bulunan Arnavutların haklarının korunmasını talep etmektedir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde iki ülke arasındaki temel sorunların genel bölümünü azınlıklar ve göçmenler oluştursa da tek mesele bu değildir. Son yıllarda Yunanistan ile Arnavutluk arasında tartışmaların odak noktasını İyon Denizi sınırlarının belirlenmesi konusundaki anlaşmazlık oluşturmaktadır. Yunanistan’ın 2000’li yıllarda

yaşadığı ekonomik kriz sonrası bölgede sondaj çalışmalarına başlaması ile iki ülke arasında anlaşmazlık daha da çok gündeme gelmeye başlamıştır. Öte yandan Yunanistan ile Arnavutluk arasındaki meselelerin bir boyutunu da Kosova’nın bağımsızlığının Yunanistan tarafından tanınmaması oluşturmaktadır. Yunanistan Balkanlar’da Sırplarla daha yakından ilişki kurması Kosova’nın bağımsızlığını tanımaması ile Arnavutluk tarafından rahatsız edici olarak algılanmaktadır. Çalışmanın amacı tarihsel perspektiften yola çıkarak Yunanistan ve Arnavutluk arasında temel meseleleri incelemek olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda çalışma iki ülke arasındaki bulunan mevcut sorunlar bağlamında temel meseleler çerçevesinde kategorilendirilmiştir. Buna göre, Yunanistan’daki Arnavut azınlığı, Arnavutluk’taki Yunan azınlığı ayrı ayrı incelenecek, iki ülke arasında yaşanan sorunlara değinilecektir. Çalışma, edinilen veriler ile detaylıca analiz edildikten sonra bir sonuç kısmıyla kapsamlı bir değerlendirme yapılmıştır.

2. Yunanistan-Arnavutluk İlişkilerinin Seyrine Yön Veren Temel Meseleler

Bu bölümde Yunanistan ve Arnavutluk arasındaki sorunlar kategorilendirilmiştir. Öncelikle Yunanistan’da bulunan Arnavutluk azınlıklar, göçmenler konusu ve Çameria bölgesi tartışmalarına değinilmesi hedeflenmiştir. Arnavutluk’ta bulunan Yunan azınlıkla ilgili bölüm ve Yunanistan’ın hak iddia ettiği Kuzey Epir ile ilgili anlaşmazlık bu bölümün diğer konusudur.

2.1 Yunanistan’daki Arnavut Azınlığı

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki Yunanistan’da çok sayıda Arnavut bulunmaktadır. Yunanistan’da yaşayan Arnavut azınlığını üç grup olarak incelenmiştir.

2.1.1. Ortodoks Arnavut Azınlığı

Yunanistan’ın değişik bölgelerinde çok sayıda Arnavut yaşamaktadır. Balkan uzmanı Hugh Poulton’un tespitlerine göre, üç nesil öncesine kadar Boeotika, Attika, Hidra ve Güney Evvoia’da, hatta Atina’nın Plaka semtinde kalabalık bir Arnavut nüfus yaşamıştır. Plaka, Atina’nın Arnavut semti olarak bilinmekte, Arnavutların burada kendi mahkemeleri bulunmakta ve resmi işlemler Arnavutça olarak yapılmaktadır (Poulton ve Taji-Farouki, 1997: 142).

1940’lı yıllara kadar devam etmiş olan bu durum, Yunan iç savaşından sonra değişmiştir. Yunanistan kendi sınırları içerisinde yaşayan Arnavut azınlığının

varlığını kabul etmemektedir. Yunanistan, Arvanites diye isimlendirdiği ve Arnavutça konuşan “Helenler” diye nitelendirmiş olduğu bu grubun üyelerine karşı, Yunan milli Ortodoks Kilisesi’ne bağlı olma, eğitim konusundaki kısıtlamalar ve toplum baskısı gibi sistematik asimilasyon politikaları uygulayarak bunların çoğunun kendilerini Helen olarak tanımlamalarını sağlamıştır. Avrupa Az Konuşulan Diller Bürosu’nun verilerine göre Arnavutça, Yunanistan’ın orta ve güney kesimlerinde birbirinden kopuk ayrı bölgelerde konuşulmaktadır. Yunanlılar tarafından tepkiyle karşılandığı için sadece ev ortamında kullanılmakta olan bu dil zamanla unutulmaya mahkûm edildiği şeklinde söz konusu raporda açıklama yapılmaktadır (ABTTF, 2021).

2.1.2 Çameria Sorunu

Balkan Savaşlarından sonra büyük güçler 1913 Floransa Protokolü ile iki ülke arasındaki sınırları belirlediklerinde, Yunanistan’ın Güney Epir, Arnavutların ise Çameria adını vermiş oldukları bölgeyi Yunanistan devleti sınırları içerisinde bırakmışlardır. Yunanistan, bölgeyi sınırlarına kattığı andan itibaren Çameria gerçeğini ortadan kaldırmak için uğraşmıştır. Bölgedeki Nüfusunun çoğunun Müslüman Arnavutlardan oluşması kapsamlı bir soykırıma tabi tutulmasına neden olmuştur (Vickers, 2002: 4).

Yunanistan’da iç savaş esnasında komünistlere karşı mücadele verilirken bölge, Yunan olmayan unsurlardan da arındırılmaya çalışılmış, Müslüman Arnavutları Türk olarak tanıtan Yunan devleti, Lozan Anlaşması’nın bir sonucu olan mübadeleden yararlanarak bunları Türkiye’ye göndermeye çalışmıştır. Ancak hem bölgedeki Arnavutların direnişi hem de Arnavut hükümetinin uluslararası camiadaki faaliyetleri bunun önüne geçmeyi başarmıştır (Vlora Kujtime, 2003: 487).

Yunan devleti yine de bölgedeki Müslüman Arnavutları göçe zorlayarak bölgeyi boşaltmaya devam etmiştir. Göçe zorlanan halk, malını mülkünü bırakıp Arnavutluk, Türkiye veya Amerika gibi ülkelere gitmek zorunda bırakılmıştır. 1926 yılında mübadeleden son bulduğunu bildiren Yunan hükümeti, kalanların diğer Yunan vatandaşları gibi haklara sahip olacağını taahhüt etmesine rağmen bu konuda hiçbir şey yapmamıştır. Konu ile ilgili uluslararası camiaya şikâyetle bulunan Arnavutluk hükümeti, Yunanistan’ın iç işlerine müdahale ediyor diye suçlanmıştır (Vickers, 2002: 4).

İkinci Dünya Savaşı’nda Yunanistan’da genel seferberlik ilan edildiğinde, Yunan vatandaşı olan Çamerialı Arnavutlar hükümete başvurarak askere

alınmayı istemişler, seferberlik kapsamına alınmışlar ancak savaş boyunca işçi olarak kullanılmışlardır. İtalyan işgali sırasında da Arnavutlar İtalyan işbirlikçisi olarak kabul edilmiş, 14 yaş ve üzeri olan bütün erkekler toplama kamplarına sürülüp savaş esiri muamelesine maruz bırakılmıştır. Çameria bölgesindeki Arnavut halka yönelik asıl büyük kıyım, 27 Haziran 1944’ de başlamıştır. General Zervas’ın yürütmüş olduğu bu soykırım 1944-45 yılları arasında bölgede yaşayan 35 bin kişinin akıbetinin bilinmemesi ile sonuçlanmıştır. Birçok kişinin Arnavutluk veya Türkiye’ye göç etmesini sağlamak için uygulananlar ile beraber, görgü tanıklarının ifadelerine göre 27 Haziran 1944 ile 1945 yılının martı arasında General Napolyon Zervas komutasındaki EDES çeteleri bütün Çameria’da sivil halktan 3242 kişinin yaşamına son vermiştir. Bunlardan 2900’ü erkek, 214’ü kadın, 96’sı çocuktur. Ayrıca, 745 kadına tecavüz edilmiş, 76 kadın kaçırılmış, 3 yaşından küçük 32 bebek katledilmiş, 68 köy yerle bir edilmiş, 5800 ev ve ibadethane tahrip edilmiştir (Progonati, 2012: 112).

Yaşananların ardından, hayatta kalabilen Çameria Arnavutlarından 28 bini Arnavutluk’a göç etmiştir. Kalanlar ise Ortodoks kimliğinin dışında Arnavut etnik kimliğini inkâr eden Atina’nın bu politikası sonucunda anavatanlarında kendi dillerini konuşamaz olmuştur. Sınır dışı edilen ve kaçan Arnavutların malları-mülkleri bölgeye getirilen yerleşimcilere dağıtılmış, bölgedeki bütün yer adları Yunancaya çevrilmiştir (Vickers, 2002: 6-7).

Uluslararası örgütlere meseleyi taşıyan Arnavut yetkililer ne yazık ki konu ile ilgili cevap alamamışlardır. Enver Hoca rejimi bu durumu suskunlukla geçiştirmeyi tercih ederken, 1992 yılında Arnavutluk’u ziyaret eden Yunanistan Başbakanı Miçotakis, Çameria’lıların İtalyan işbirlikçisi olduğunu, Yunan devleti tarafından cezalandırıldıklarını ve Yunanistan’a dönmelerine izin verilmeyeceğini açıklamıştır (Greek Reporter, 2021).

2.1.3 Yunanistan’a Sığınan Arnavut Göçmenler

1990 yılında komünist rejimin yıkılması neticesinde fakirleşen Arnavut halkının bir kısmı daha iyi bir yaşama sahip olmak umuduyla Yunanistan’a göç etme yolunu seçmiştir. 400 bine yakın kişi bu şekilde ülkeyi terk edip komşu Yunanistan’a sığınmıştır. Bugün ülke genelinde uyum sağlamalarından dolayı çok göze batmayan bu sığınmacılar, uzun bir süre Yunanistan’ın Arnavut politikalarına misilleme aracı veya baskı kurma unsuru olarak kullanılagelmiştir. Şöyle ki, sadece 1994-1995 yılları arasında “Fshesa” diye isimlendirilen operasyonlarla yüzbinlerce

Arnavut göçmeni gayri insani uygulamalarla ülkeden sınır dışı edilmiştir (Mema, 2015).

Yunan basınında başlatılan özellikle Arnavut göçmenlere yönelik karalayıcı kampanyalar, Yunan toplumunda Arnavut düşmanlığının "Albanophobia" (Albanianstudies, 2021) doğmasına yol açmıştır. Ayrıca yasa dışı göçmen olmalarından dolayı, onları istismar eden Yunanlılar arasında, Arnavutları çok ucuza çalıştıranlar, emeğinin karşılığını vermeyenler ve hak talep ettiği takdirde polise bildirme tehdidinde bulunanlar dahi olmuştur. Yunanistan'daki Arnavut göçmenlere yönelik uygulamalar insan hakları kuruluşlarının yıllık raporlarının gündeminden de düşmemiştir. Greek Helsinki Monitor'un 27 Mart 1998 tarihli basın açıklaması Arnavut göçmenlerinin maruz bırakıldığı insanlık dışı uygulamaları ortaya koymaktadır (ABTTF, 2021).

Yunanistan'da çalışan göçmenler vasıtasıyla gelir transfer eden Arnavutluk'un kendine ekonomik fayda sağlamanın yanı sıra, yüz binlerce ailenin bu gelirlerle geçimini sağlamış olması ikili ilişkilerde dengeleyici bir unsurdur. Yunanistan, göçmenlerin iadesi durumunda kırılğan ve zayıf olan Arnavutluk ekonomisinin ağır darbe alacağını bildiğinden, Arnavut hükümetlerini zor durumda bırakmak ve taviz vermeye itmek için bunu yeri geldiğinde kullanmaktan çekinmemiştir.

2.1. Arnavutluk'taki Yunan Azınlığı

Kuzey Epir sorunu ve Arnavutluk'ta yaşayan Yunan azınlığı ile ilgili gelişmeler Arnavutluk-Yunanistan arasındaki ilişkilerin bir diğer yönünü kapsamaktadır.

2.2.1. Kuzey- Epir Sorunu

Arnavutluk'un güneyinde yer alan ve Yunanistan'ın "Vorio Epirus" (Kuzey Epir) diye isimlendirdiği bölge Yunanistan'a göre Yunanlıların tarihi bir bölgesi olarak sayılmaktadır. Orada yaşayan Yunan azınlık da bölgenin en eski yerlileri olarak bilinmektedir. Arnavutluk kaynaklarında ise Güney Epir, bölgenin esas yerlilerinin Arnavutlar olduğu, bölgedeki Yunanlıların Osmanlı Devleti tarafından işgücü olarak buraya yerleştirildiğini ifade edilmektedir (Hall, 1996: 128). Bölgenin Arnavutluk sınırları içerisinde kalmasından dolayı hak iddia eden Yunanistan'ın kendi topraklarına katma eğiliminden asla vazgeçmemiş olması iki ülke arasındaki ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir.

1912 yılında Osmanlı Devleti'nin bölgeden çekilmesiyle Yunanistan Dışişleri Bakanlığı 1912

Haziran'ında yayınlamış olduğu Memorandum ile Preveze, Gumenica, Yanya, Gjirokastra'nın büyük kısmı, Kelcyra ve Kurveleş çizgisiyle Vyosa nehrine kadar Vlora kasabasının yarısını da içeren bölgenin Epir'e ait olduğunu bildirilerek, Yunanistan'a bağlandığı açıklanmıştır. Avusturya – Macaristan ve İtalya tarafından kabul edilemez olarak nitelendirilen bu girişimin neticesinde zamanın büyük devletleri, 28 Kasım 1912 yılında İsmail Kemal önderliğinde bağımsızlığını ilan etmiş bulunan Arnavutluk'u 17-30 Mayıs 1913 yılında Londra'da devlet olarak kabul etme ve himayesinde bulundurma kararını imzalamıştır (Türbadar, 2004: 110).

Böylece bölge 17 Aralık 1913 Floransa Protokolü ile Arnavutluk sınırları içerisinde kalmıştır. Karşılığında dört Ege adası, Güney Epir (Çameria) bölgesini sahiplenilen Yunanistan, bölgeden çekildikten sonra ayaklanma veya silah yardımı yapmayacağını bildirmesine rağmen, Şubat 1914 yılında patlak veren Birinci Dünya Savaşı'nı fırsat bilerek Gjirokastra ve Korça'yı işgal edip özerklik ilan eden bildiriye yayınlamıştır (Malqindis, 2007: 31).

Büyük güçlerin Arnavutluk yönetimine atamış oldukları prens Wilhelm ülkeyi terk edince bölge yine Yunanistan'ın hakimiyetine geçmiştir. 1916 yılında resmi olarak Yunanistan ile birleşmesini ilan eden bildiriye (Jelavich, 1983: 177) İtalya'nın şiddetle karşı çıkması sonucunda Fransa'nın hakimiyeti altında kalan Korça dışındaki bölge yine İtalya'nın kontrolünde kalmaya devam etmiştir.

28.05.1916 Kapştica Protokolü ile Yunanistan-Arnavutluk nihai sınırları belirlenirken bölge Yunan azınlığa eğitim hakları sağlama ile yükümlü kılınan Arnavutluk'un sınırları içerisinde bırakılmıştır (Malqindis, 2007: 31). Bu anlaşma ile Yunanistan'ın hayali suya düşmüş olsa da yaşanan sonraki gelişmeler Yunanistan'ın bu hayalinden asla vazgeçmediğini göstermiştir. Özellikle Yunan azınlığın haklarını bahane ederek eğitim sistemine müdahale etmesi, bağımsız Arnavut Ortodoks kilisesini kadro eksikliği bahanesiyle yok sayıp ele geçirmeye çalışması, kendini Yunan azınlığı olarak bildirenlere vatandaşlık ve emeklilik vadetmesi, Güney Arnavutluk'ta asimilasyon faaliyetlerinin devam ettiğinin göstergeleri olarak sayılmıştır.

2.2.2. Yunan Azınlığı ve Siyasi Partiler

Yunanistan-Arnavutluk ilişkilerinin bir diğer bileşeni Arnavutluk'taki Yunan azınlığın hakları ile ilgilidir. Yunan azınlığı, Arnavutluk'ta kabul edilen en büyük ve tek azınlık konumunda bulunmaktadır. Her iki tarafın kabul ettiği rakamın birbirinden uzak oluşu objektif bir nüfus sayısına ulaşmayı

zorlaştırmaktadır (Albania Greeks, 2021). Arnavutluk yönetimi bölgede bulunan Yunan azınlık nüfusunu 60-70 bin olarak açıklarken, Yunan hükümeti bunu 200 bin ile 400 bin arasında değişen rakamlarla ifade etmektedir. Arnavutluk'taki Yunan azınlığın sosyal ve siyasi hakları Yunanistan'ın devamlı gündeme getirmesi nedeniyle her iki ülke arasındaki ilişkiler hassas bir çizgide süregelmektedir.

1920 Kapştica Protokolü ile Yunanistan-Arnavutluk nihai sınırı belirlendiğinde Arnavutluk'un Yunan azınlığının eğitim ve sosyal haklarının temini ile yükümlü kılındığını yukarıda belirtilmişti. Yunanlı yazarlar, Enver Hoca'nın Yunanlı azınlığa karşı asimilasyon politikaları uyguladığını iddia etmektedirler. Arnavutluk'un güneyinde "azınlık bölgesi" ilan edilen bölgede ilkököl 4. sınıfa kadar eğitim imkânı sağlamış olan Enver Hoca, ayrıca Gjirrokaster'da da azınlık okullarına öğretmen yetiştirecek bir yüksek okulun da faaliyet göstermesine izin vermiştir (Kondis, 1994: 124).

Arnavutluk'un demokrasi ile çok partili sisteme geçmesi diğer Arnavutluk vatandaşları gibi Yunanlı azınlığında biraz olsun daha rahat nefes almasını sağlamıştır. Komünist düzende dinin her tür faaliyetinin yasaklanmasının son bulması sonrasında özgürlüklerini elde eden Yunan azınlığı, Yunanistan'ı da serbestçe ziyaret etme hakkını da elde etme imkanına sahip olmuştur. Arnavutluk'ta Azınlık haklarını koruyan Onomia birliği 1991 yılında kurulmuştur. Geleneksel olarak Onomia çevresinde birleşen Yunan azınlığı PBDNJ (Partia Bashkimi per te Drejtat e Njeriut-İnsan Hakları Birlik Partisi) Partisi tarafından temsil edilmektedir. (Progonati, 2012: 223) Parlamentoda yer alan bu partinin çoğu kez yürütmeye yer edindiği görülmektedir. Azınlık liderlerin anlaşma sağlayamaması sonucu (M.E.G.A.) Yunan Etnik Azınlık Partisi de ortaya çıkmış bulunmaktadır.

2.3 Savaş Durumu Kanunu

İkinci Dünya Savaşı'nda hem Arnavutluk hem Yunanistan İtalya işgaline uğramıştır. Ülkelerini İtalyan işgalinden kurtarmak için ciddi mücadele veren Yunanistan, Arnavutluk'u İtalya'nın müttefiki olarak kabul edip, İtalya ile var olan savaş durumuna Arnavutluk'u da dahil etmiştir.

Enver Hoca döneminde yaşanan gelişmelerin Yunan azınlığına olumlu yansımaları umuduyla Yunanistan 1940 yılında ilan etmiş bulunduğu savaş durumunu 1987 yılında son verme kararını almıştır. Ancak bugün bile Savaş Durumu Kanunu'nun kaldırılması için Yunanistan Parlamentosu'nda oylama yapılmış değildir. Dolayısıyla savaş durumunun günümüzde

dahi devam etmekte olduğu görülmektedir (Telegrafi, 2016). Yunanistan tarafı bunu inkâr ederek geçiştirmeye çalışırken, olası savaş durumu kanunun yürürlükte olması zorla göç ettirilen Çameria Arnavutlarının evlerine dönmeleri ve mallarının iadesinin gerçekleşmesine engel olmaktadır.

3. İkili İlişkilerin Seyri

Kurulduğu andan itibaren komşularının işgal tehdidi ile karşı karşıya olan Arnavutluk, buna rağmen komşuları ile iyi ilişkiler tesis etmeye çalışmıştır. Sınırların belirlenmesinden hemen sonra İtalya ve Yugoslavya ile iyi ilişkiler kurmayı başaran Arnavutluk, "Megali İdea" rüyasından vazgeçemeyen Yunanistan ile bunu gerçekleştirememiştir (Vlora, 2003: 487). Arnavutluk'ta Fan Noli hükümetinde tek taraflı yakınlaşma adımları atılmış olsa da yönetime Ahmed Zogu'nun gelmesi ile durum değişmiştir. Bölgede yaygın olan Yunan okullarını kapatan Ahmed Zogu, azınlığın olduğu yerlerde bu okullara izin vererek Yunanistan'ın bölgeyi sistematik hellenleştirmesine karşı çıkmıştır.

İkinci Dünya Savaşı Arnavutluk'ta Toska etkisindeki Komünist Partisi'ni ortaya çıkarmıştır. Yönetimde bulunan Enver Hoca Yunanistan ile iyi ilişkilerin gelişeceği sinyallerini ilk konuşmalarında belli etmiştir. Her ne kadar Enver Hoca'nın asimilasyon uyguladığı iddia edilse de tanımış olduğu tek azınlık olan Yunan azınlığına ilkököl seviyesinde eğitim hakkı tanımıştır.

Yunanistan, uluslararası arenada ısrarla Arnavutluk'u düşman ülke olarak nitelendirmesine ve uluslararası örgütlere kabul edilmesine engel olmaya çalışmasına rağmen, uluslararası camiayı olumlu bir siyaset yürüttüğünü ikna etmeye çalışan Enver Hoca ılımlı bir dış politika çizgisinde kalmayı tercih etmiştir. 1960'lı yıllarda Yunanistan ile ilişkilerin iyileşmesi yönünde adımlar atıldığı görülmekle birlikte 1971 yılında ticaret anlaşması imzalanmasıyla iki ülke arasında diplomatik ilişkilerin kurulmasının önü açılmıştır. Ne var ki, Yunanistan'ın toprak talebi, Arnavutluk'un da savaş kanunu konusundaki ısrarları iki tarafın ilişkileri daha fazla geliştirmesine engel olmuştur (Malqindis, 2007: 71-72).

1985 yılında kırk beş yıllık aradan sonra iki ülke arasındaki sınır kapıları açılabilmiştir. Bu gelişmelerin ışığında Yunanistan, Yunan azınlığına olumlu yansiyabilir düşüncesiyle 1940 yılında ilan etmiş bulunduğu savaş durumuna 1987 yılında son verme kararı almıştır. Ancak umduğunu elde edemeyince iki ülke arasındaki ilişkiler yeniden

kopma noktasına gelmiştir. Arnavutluk'ta komünist yönetimin son bulması ülkenin çok partili sisteme geçmesiyle birlikte iki ülke arasındaki kapıların aralanacağı, ilişkilerde yumuşama havası eseceği umulsa da Yunanistan'ın, Arnavutluk'un güneyini Yunanistan sınırları içerisinde gösteren haritaları dağıtması, Yunan azınlığı Yunanistan ile bütünleşmeye teşvik ettiği faaliyetlere devam etmesi, papaz Chrysostomos Maidonis'in Arnavutluk hükümeti kararıyla sınır dışı edilmesi (Human Right Watch /Helsinki,1995: 18) gibi gelişmeler, iki ülke arasındaki ilişkileri yeniden zora sokmuştur.

Yine 1993 yılında Yunanistan Başbakanı Konstantin Miçotakis'in Arnavutluk'taki Yunan azınlık için Kosova'daki Arnavutların sahip oldukları düzeyde hak talep etmesi Yunanistan ile Arnavutluk arasındaki ilişkilerin daha da kötüleşmesine sebebiyet vermiştir. Yunan Başbakan Miçotakis'in sözlerini bir özerklik tehdidi olarak algılayan dönemin Başbakanı Sali Berisha bu düşüncesini kanıtlar nitelikte Arnavutluk'ta bulunan Onomia liderleri özerklikle ilgili iddialarını dile getirmeye başlamıştır (Mema, 2015).

Berisha'nın Yunan azınlık konusunda taviz vermemesi Yunanlıların daha da radikalleşmesine sebebiyet vermiştir. Yunanistan, bir yandan yasadışı olarak Yunanistan'da bulunan Arnavut göçmenleri sınır dışı ederken diğer taraftan da Yunan azınlığın haklarını bahane ederek Arnavutluk'un uluslararası örgütlere girmesini engellemek ve bunlardan gelecek yardımların önünü kesmek suretiyle baskı yapmaya devam etmiştir. Yunanistan'ın asıl hedefi halkın gözünde Berisha'nın popülaritesini zayıflatmak olmuştur. 1994 yılında Kuzey Epir Kurtuluş Cephesi (MAVI) olarak kendilerini tanıtan aşırı sağcı radikal militan grubun Gjirokastra'daki kışlaya saldırıp iki askeri öldürmesi, Onomia liderlerinin tutuklanması, Yunanistan'ın 70 bine yakın Arnavut göçmenini sınır dışı etmesi sonucunda Yunanistan- Arnavutluk ilişkileri ciddi şekilde gerginleşmiştir.(Milas, 2010, s. 246) Yunanistan özellikle Avrupa Birliği'nin Arnavutluk'a yönelik yardımlarını bloke etme çalışmaları Berisha'yı tutumunda geri adım atmaya zorlamıştır.

1995 yılında Onomia liderlerinin affedilmesi sonrasında Yunanistan Dışişleri Bakanı Karolos Papoulias'ın Tiran'ı ziyaret etmesi ilişkilerin normalleşeceği öngörüsünü oluşturmuştur. Sonraki süreçte Yunan azınlığının eğitim durumunun iyileştirilmesi sonucunda 1996 yılında Arnavutluk'u ziyaret eden Yunanistan Cumhurbaşkanı Stephanopoulos ile Berisha arasında iş birliği ve Dostluk Anlaşması imzalanmıştır. Yunan azınlığa geçmiş dönemde eğitim konusunda verilen garanti,

insan hakları, Yunanistan'da çalışan Arnavut işçilere yasal çalışma hakkı ve iki ülke arasında askeri iş birliğinin geliştirilmesi konularında anlaşmalara varılmıştır (King, Mai ve Sievers, 2005, s. 76). Bu tarihten itibaren olumlu ilişki kurdukları görülen iki ülke özellikle Arnavutluk'ta sol iktidarın hâkim olması ile karşılıklı ilişkileri güçlendirme yoluna gitmişlerdir.

2000'li yıllar Arnavutluk ve Yunanistan arasında Kosova ile ilgili gelişmelerle ilerlerken, 2018 yılında Arnavutluk'ta Yunanlı bir gencin polis kurşunlarına hedef olup öldürülmesi Yunan basınında geniş yer bulmuştur. Olay sonrası Yunanistan'da Atina'da yaşayan Arnavutlara saldırılar gerçekleştirilirken, Arnavutluk'ta da aynı şekilde gerginlikler devam etmiştir. Yunanistan ve Arnavutluk arasındaki ilişkileri etkileyen olaylar turizm şirketlerine saldırılar, futbol müsabakalarında ırkçı söylemlere kadar devam etmiştir (Gazete Duvar, 2018).

Yunanistan ile Arnavutluk arasındaki ilişkileri etkileyen bir sorun da karasuları ile ilgilidir.

4. Karasuları Sorunu

Yunanistan ile Arnavutluk arasında son yıllarda gündemde en çok konuşulan konuların başında karasuları sınırının belirlenmesi sorunu gelmektedir. Söz konusu olan anlaşmazlığın kapsamı bugün Doğu Akdeniz'de yer altı kaynaklarının çıkarılması konusunda sınır anlaşmazlıklarının bir boyutunun devamı gibidir. 2020 yılında Mısır ve İtalya ile karasuları konusunda anlaşma sağlayan Yunanistan, Arnavutluk ile de bu sorunu netleştirmek için bir anlaşma yapmayı istemektedir. Aslına bakılırsa iki ülke arasında bununla ilgili bir ön anlaşma 2009 yılında yapılmış, ancak Arnavutluk'ta tartışmalarda beraberinde gelmiştir. Arnavutluk Anayasa Mahkemesi ise 2010 yılında Yunanistan yapılan bu ön anlaşmayı fes etmiştir (DW, 2021).

Yunanistan 2008 yılında yaşadığı ekonomik kriz sonrası dibe vurmuş olan ekonomisine biraz olsun güç katmak adına Arnavutluk'un münhasır ekonomik bölge ilan etmediği deniz alanlarında araştırma yapmaya başlamış, bu durum Arnavutluk tarafından tepkiyle karşılanmıştır. İki ülkenin bu konuda ön anlaşma imzalaması da yukarıda da belirtildiği gibi Arnavutluk Anayasası engeline takılmıştır. Ancak bir gerçek vardır ki; Yunanistan deniz sınırı bulunduğu neredeyse tüm ülkelerle anlaşmazlık yaşamaktadır. Meselenin özü dikkatli incelendiğinde görülecektir ki; Yunan devlet politikasının tarihsel emellerinden ve tavizlerinden uzak durmama yolunda olduğudur. Yunanistan, Arnavutluk Anayasa Mahkemesi'nin iki ülke arasındaki ön anlaşmayı geçersiz kılmasına rağmen 2014 yılında bahsi geçen tartışmalı alanlarda

dünyaca ünlü BP, Chevron gibi uluslararası petrol firmalarının katılım sağlayacağı bir ihale açmıştır (Greek Reporter, 2014). Bu durum iki ülke arasındaki gerginliği arttırırken 2018 yılında iki ülke yetkilileri sorunun çözümü için bir araya gelmeye başlamıştır.

Yunanistan'ın İyon Denizi'nde izlediği politika Türkiye ile yaşanan karasuları ve kıta sahanlığı sorunlarıyla benzerlik göstermektedir. 2009 yılında Yunanistan ile Arnavutluk ile yapılan anlaşma uygulamaya geçirilememiştir. Arnavutluk Anayasa Mahkemesi yapılan ön anlaşmayı iptal etmesine rağmen, Yunan makamları Arnavutluk'un hakkı bulunan bölgede sondaj çalışması yapılması hususunda bir ihale açmıştır. İki ülke arasında yapılan ön anlaşmada orta hat çizgisi esas alınırken, karasuları ölçümünün başlangıç noktası Arnavutluk anakarası ve en yakın Yunan adası esas alınarak planlanmıştır. Ancak ne var ki Yunanistan BMDHS'nde ada ve kayalıklar ile ilgili farklılık ortaya konulmasına rağmen gelgitlerle ortaya çıkan Barkete (Barchetta) kayalığını karasuları sınır ölçüm noktası olarak baz almaktadır (Albanian Daily News: 2021). Bu durum ise BMDHS'nin 121. Maddesinde:

“İnsanların oturmasına elverişli olmayan veya kendilerine özgü ekonomik bir yaşamı bulunmayan kayalıkların münhasır ekonomik bölgeleri veya kıta sahanlıkları olmayacaktır.”

İfadesinde açıkça belirtilmesine rağmen Yunan tarafı Arnavutluk kıta sahanlığı bölgesinde yabancı firmalara arama tarama faaliyetleri için ihale açmaktadır. Yunanistan'ın ayrıca adaların karasuları olduğu tezi Ege Denizi ile de sınırlı değildir. Kendisini bir takım ada devleti gören Yunanistan, sahip olduğu adaların da karasuları olduğu gerekçesiyle karasuları sınırını 6 milden 12 mile çıkararak durumu kendi çıkarına avantajlı hale getirmeyi amaçlamaktadır.

Doğu Akdeniz'de yaşanan gelişmeler sonrası hızlanan karasuları ve kıta sahanlığı ile ilgili tartışmalar bölge ülkeleri arasındaki diplomasi trafiğini de hızlandırmıştır. İsrail'in 1970 yılından itibaren bölgede yaptığı araştırmalar, özellikle 2010 senesinden sonra yapılan doğal gaz keşifleri AB ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin dikkatini çekmiştir. AB için Rusya'dan alınan gaz karşı yeni bir alternatif olarak ortaya çıkan Doğu Akdeniz'deki enerji kaynakları, Rum tarafının adanın kuzeyini yok sayarak münhasır bölge anlaşmaları imza edip uluslararası şirketlere ihale açması Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türkiye tarafından tepki karşılanmıştır. Doğu Akdeniz'e 1800 km uzunluğunda kıyası bulunan Türkiye'nin bölgede araştırmalara başlaması bölgeyi daha da hareketlendirmiştir. Yukarıda da bahsedildiği gibi

adaların kıta sahanlıkları olduğunu iddia eden Yunanistan Girit ve diğer adalar üzerinden hak iddia etmektedir. Yunanistan, anakara olarak 500 km'den fazla Doğu Akdeniz'e uzaklıkta bulunmasına rağmen bölgede hak talep etmektedir. Peki Arnavutluk bu meselenin neresindedir? Yunanistan, Mısır ve İtalya ile anlaşma imzalaması, 2018 yılından itibaren Arnavutluk ile de bazı konularda anlaşarak karasuları sınırını 12 mile çıkarmayı hedeflemiştir. Türkiye'de Libya ile 2019 yılında bir anlaşma imzalayarak münhasır ekonomik bölgeler ve kıta sahanlığı konusunda anlaşmaya varmıştır. Yunanistan yapılan anlaşmaya tepki olarak Libya Büyükelçisini sınır dışı etmiş ve BM'de olayla ilgili kınamaya davet etmiştir. 2021 yılının ilk ayı içerisinde Yunan Parlamentosu İyon Denizi'nde karasuları 12 mile çıkarmıştır. Yunanistan Başbakanı Kiriakos Mitsotakis kararı hukuk normlarıyla uygun bulunduğu şeklinde yorumlarken, (Yeni Çağ, 2021) Dışişleri Bakanı Nikos Dendias ise Yunanistan'ın Ege Denizi sınırını 12 mil yapmak istediğini Türkiye'nin bu duruma engel olduğunu dile getirmiştir. Yunan bakan nerdeyse her platformda Türkiye ile görüşmeden Yunanistan'ın karasuları sınırını 12 mile çıkarma hakkının bulunduğunu dile getirmektedir (Hellenic Republic Ministry of Foreign Affairs, 2021).

SONUÇ

Yunanistan – Arnavutluk ilişkilerini incelediğimizde çıkan tabloda görmekteyiz ki, iki ülke arasında yaşanan sorunlar Balkanlar'daki “toprak sahipliği yarışının tarihten gelen uzantılarının bir örneğidir. Öte yandan, Balkanlar'ın nabzını tutan bir diğer sorunda komşu ülkelerde yaşayan azınlıklarla ilgilidir. Bugün bu sorun Balkanlar'da birçok ülkede vardır. Yunanistan- Arnavutluk arasındaki farkı şudur ki, toprak sahipliği sorunu, Yunanistan ile Arnavutluk arasında uzun yıllardan beri tartışıla gelen bir konudur.

Yunanistan ve Arnavutluk arasında anlaşmazlık konusu olan Çameria ve Kuzey Epir sorununda azınlıklar ve toprak sahipliği konusunu net bir şekilde görülmektedir. İki ülkenin siyaseti ve ilişkileri bu iki mesele üzerinde şekillenmekte, iki ülke ilişkileri bu anlaşmazlık yüzünden zaman zaman gerilmektedir. Azınlıklar penceresinden bakıldığında karşımıza çıkan tablo bize Balkanlarda sık yaşanan bir sorunu göstermektedir. Bu da şüphesiz, azınlıklara uygulanan asimilasyon ve sindirme politikalarıdır. Azınlıkların bir diğer kaderi ise devlet politikalarında satranç masasında bir koz olarak kullanılmasıdır.

Yunanistan-Arnavutluk ilişkilerine Yunan tarafından baktığımızda Yunanistan'ın Kuzey Epir ve Çameria sorununda geri adım atmayan bir siyaset izlediği görülmektedir. Öte yandan, Yunanistan iki ülke arasında yaşanan meseleleri, uluslararası arenada aldığı rollerin verdiği avantajları kullanarak, Arnavutluk'u mevcut sorunlar konusunda köşeye sıkıştırmak istemektedir. Yunanistan bu siyasetin bir örneğini, Türkiye ile ilişkilerinde de sergilemektedir. AB'ye üye olmak isteyen Türkiye'nin yıllarca Yunanistan'a bazı konularda taviz verdiği de bilinmektedir. Yunan tarafı bu kozu bugüne kadar iyi kullanmıştır.

Arnavutluk tarafından meseleler incelendiğinde; Yunan azınlığa karşı daha ılımlı bir yaklaşım sergilemiştir. Öyle ki, Yunan azınlığın önceden kabul edilen eğitim haklarının birçoğunu yerine getirmeye devam etmektedir. Yunan azınlık, Arnavutluk'ta kabul görmüş tek ve en büyük azınlık statüsündedir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde, özellikle komünist rejimden sonra Yunan azınlık Arnavutluk içinde partiler kurmuş ve yürütme alanında görevlerde bulunmuştur.

Yunanistan çok yönlü bir politika uygulamaktadır. Ortodoksluğu kullanarak Arnavut Ortodoksları etkisine almak isterken, bir yandan da ekonomik argümanlarla hem Arnavut azınlığa hem de Arnavutluk'taki Yunan azınlığa etki etmeyi başarmaktadır. AB üyesi olmasının avantajını da iyi kullanan Yunanistan, Arnavutluk hükümetlerine taviz verilmeye çalışmaktadır.

KAYNAKÇA

- Albanian Daily News (2020). Maritime Expansion Cant Be Achieved Unilaterally, Erişim Tarihi: 15.07.2021, <https://albaniandailynews.com/news/-maritime-expansion-can-t-be-achieved-unilaterally>.
- Albania Greeks (2021). Erişim tarihi: 16.05.2021, <https://minorityrights.org/minorities/greek/>
- Albanophobia (2017). Albanophobia, Erişim Tarihi:03.08.2021, <http://albanianstudies.weebly.com/albanophobia.html>.
- ABTTF (2017). Arnavut Azınlığı, Erişim Tarihi: 03.08.2021, <https://www.abtff.org/html/index.php?link=detay&id=23&arsiv=1&typ=1>.
- DW Made For Minds, Albania and Greece seek joint maritime border resolution from Hague, Erişim Tarihi 01.08.2021, <https://www.dw.com/en/albania-and-greece-seek-joint-maritime-border-resolution-from-the-hague/a-55343112>.
- Gazete Duvar (2021). Arnavutluk'ta Yunan gencin vurulması kriz yarattı, Erişim Tarihi: 13.07.2021, <https://www.gazeteduvar.com.tr/dunya/2018/10/30/560899>.
- Greek Reporter (2014). BP Buys Greek Oil Reserves, Erişim Tarihi: 10.07.2021, <https://greekreporter.com/2014/01/13/bp-buys-greek-oil-reserves>.

- Greek Reporter, Albanian Chams Try to Create a Minority Issue in Greece, <https://greekreporter.com/2016/06/14/albanian-chams-try-to-create-a-minority-issue-in-greece/> Erişim Tarihi: 06.14.2016
- Hall, D. , "Albanian Identity and Balkan Roles", *Reconstructing the Balkans: A Geography of the New Southeast Europe*, (Ed. Derek Hall ve Darrick Danta) Wiley, New York. Ss. 33-119.
- Hellenic Republic Ministry of Foreign Affairs (2021). Minister of Foreign Affairs Nikos Dendias' statement following his meeting in Lisbon with the Minister of Foreign Affairs of Portugal, Erişim Tarihi: 13.01.2021, <https://www.mfa.gr/en/current-affairs/top-story/minister-of-foreign-affairs-nikos-dendias-statement-following-his-meeting-in-lisbon-with-the-minister-of-foreign-affairs-of-portugal-13012021.html>.
- Human Right Watch Report (1995). "Albanian The Greek Minority", Vol:7, No:4, Helsinki.
- Jelavich, B. (1983), *History of the Balkans II*, Cambridge University Press, Londra.
- Kola, P. (1998). *The Seach For Greater Albania*, Hurst&Company, London.
- Kondis, B. (1994), *The Greek Minority in Albania*, Institute for Balkan Studies, Thessaloniki.
- Mema, M. (1 Mars 2015). *Dosja e zeze e Greqise*, Word Press. <https://urimgjata.wordpress.com/2015/03/01/dosja-e-zeze-e-greqise/>
- Millas, H. (2010). *Sözde Masum Milliyetçilik*, Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Poulton, H., TAJI and Suha, T. F. (1997). *Muslim Identity And The Balkan State*, Hurst&Company, London.
- Progonati, E. (2012). *Arnavutluk-Yunanistan İlişkilerinde Bir Azınlık Sorunu Olarak: Çameriya Arnavutlarının Yeri ve Geleceği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Ankara.
- Republic of Turkey Ministry of Foreign Affairs, *The Outstanding Aegean Issues*, Erişim Tarihi: 03.08.2021, <https://www.mfa.gov.tr/maritime-issues---aegean-sea---the-outstanding-aegean-issues.en.mfa>
- King, R., Mai, N. and Schwandner, S.-Sievers (2005). *Sussex Academic Press, Sussex*.
- Stevens, J. M. (1982). "Conditions in Central Greece", *British Reports On Greek 1943-44*, (Ed. Lars Barentzen) Museum Tuscalanum Press, Copenhagen.
- Telegrafi (2016). *Tri çështjet që kushtëzojnë marrëdhëniet Shqipëri-Greqi*, Erişim Tarihi 10,08.2021, <http://telegrafi.com/tri-ceshtjet-qe-kushtezojne-marredheniet-shqiperi-greqi/>
- The New York Times (1970). *Greece Resuming Albanian Trades*. Erişim Tarihi: 25.07.1970, <https://www.nytimes.com/1970/01/25/archives/greece-resuming-albanian-trade-action-after-30year-break-follows.html>
- Türbetar, E. (2004). *Arnavutluk İlişkileri: Balkanların Tedirgin Dostları*. Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi ASAM. Ss. 109-110.
- Vickers, M. (2002), "The Cham Issue Albanian National & Property Claims in Greece", *Conflict Studies Research Centre*, s. 109.
- Vlora, E. B. (2003), *Kujtime, Shtëpia botuese Shtëpia e Librit & Komunikimit, Tirane*.

Vickers, M., Pettifer J. (1999), Albania From Anarchy to an a Balkan İdentitiy, Hurst&Company, London.

Yeni Çağ Gazetesi, Sende mi Arnavutluk?
<https://www.yenicaggazetesi.com.tr/sendemiarnavutlukoda-yunanistani-tuttu-297774h.htm>,
Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Yeniçağ Gazetesi, Sende mi Arnavutluk, Erişim Tarihi:
02.08.2021,
<https://www.yenicaggazetesi.com.tr/sendemiarnavutlukoda-yunanistani-tuttu-297774h.htm>.